	4. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 488 б. 5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Фармони. www.lex.uz. 6. Давронов З. Илмий ижод методологияси. – Т.: Иқтисод-Молия, 2007. 7. Перегудов Л.В., Саидов М.Х., Алиқулов Д.Е. Илмий ижод методологияси. –Тошкент: «Молия» нашриёти, 2002. 8. Перегудов Л.. Методология научных исследований. – Ташкент, 2002 **Ахборот манбалари** 1. http:www.geosities.com./tyaglo/ct/index.html. 2. www.casemethod 3. Ruzaniya@ rambler.ru 4. www.Ziyo.net.uz
7.	Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 202_0_ йил “_29_” _08_ даги _4_ -сонли баённомаси билан маъқулланган. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 202_0_ йил “_29_” _08_ даги _452_ - сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.
8.	**Фан/модуль учун маъсул:** Мухиддинова Д.З. – ТДШУ “Шарқ мамлакатлари адабиёти кафедраси ва қиёсий адабиётшунослик” кафедраси мудири, филология фанлари доктори, доцент.
9.	**Тақризчилар:** Ходжаева Р.У.– ТДШУ ““Шарқ мамлакатлари адабиёти кафедраси ва қиёсий адабиётшунослик” профессори, филология фанлари доктори. Сотиболдиева С – А.Навоий номли Ўзбек тили ва адабиёти университети профессори, филология фанлари доктори.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК УНИВЕРСИТЕТИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Г.Ш.Рихсиева
____
202_0_ йил “_28_” _08_

“КЕЛИШИЛДИ”
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
____
202_0_ йил “_29_” _08_

Рўйхатга олинди: № МД-5А120101
202_0_ йил “_29_” _08_

ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТ МЕТОДОЛОГИЯСИ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	100000 – Гуманитар соҳа
Таълим соҳаси:	120000 – Гуманитар соҳа
Мутахассислик:	5А120101 – Адабиётшунослик (шарқ тиллари) 5А120201 – Қиёсий тилшунослик, лингвистик таржимашунослик (шарқ тиллари) 5А120202 – Синхрон таржима (шарқ тиллари)

Тошкент – 2020

	амалий аҳамиятини англаш, илмий-методик адабиётларни ишлаб чиқиш усуллари ва талабларини билиш, ҳавола бериш усуллари, мавзуни ёритиш учун матндан далилий мсиоллар танлаш, уларнинг миқдорини белгилаш, қўлёзмани таҳрир қилиш, илмий ишни илмий услубда равон ва саводли ёзиш ***малакаларга эга бўлиши керак.***
4.	**VI. Таълим технологиялари ва методлари:** • маърузалар; • интерфаол кейс-стадилар; • семинарлар (мантиқий фиклаш, тезкор савол-жавоблар); • гуруҳларда ишлаш; • тақдимотларни қилиш; • индивидуал лойиҳалар; • жамоа бўлиб ишлаш ва ҳимоя қилиш учун лойиҳалар.
5.	**VII. Кредитларни олиш учун талаблар:** Фанга оид назарий ва услубий тушунчаларни тўла ўзлаштириш, таҳлил натижаларини тўғри акс эттира олиш, ўрганилаётган жараёнлар ҳақида мустақил мушоҳада юритиш ва жорий, оралиқ назорат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича ёзма ишни топшириш.
6.	**Асосий адабиётлар** 1. Шермуҳамедова.Н.А. Илмий тадқиқот методологияси. Дарслик. –Т.: «Fan va texnologiya», 2014, 512 бет. 2. Липчиу Н.В., Липчиу К.И. Методология научного исследования. Учебное пособие. Краснодар. 2013. 3. Мокий М.С., Никифоров А.Л., Мокий В.С. Методология научнқх исследований. Учебник. М.:Юрайт, 2014. **Қўшимча адабиётлар** 1. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь, №11. 2. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2016. - 56 б. 3. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т.: Ўзбекистон, 2017. - 48 б

11. Умумилмий тадқиқот методлари.
12. Ҳозирги замон методологияси.
13. Методологик тамойил ва ёндошувлар.
14. Фундаментал тадқиқотлар.
15. Инновацион тадқиқотлар.

Амалий машғулотлар мультимедиа қурулмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир профессор-ўқитувчи томонидан ўтказилиши зарур. Машғулотлар фаол ва интерфактив усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

IV.Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Интенционал ва телеологик тушунтиришнинг аҳамияти.
2. Илмий тадқиқотнинг типлари.
3. Фаннинг дифферренциацияси ва интеграцияси.
4. Ижодий фаолиятнинг турлари.
5. Илмий билимда мавжуд қоидалар ва хулосаларнинг оқилоналиги.
6. Методларнинг таснифи.
7. Назарий тадқиқот методлари.
8. Элита ва интеллектуал элита назарияси.
9. Умумантиқий тадқиқот методлари.
10. Эмпирик тадқиқот методлари.
11. Тушуниш, тасифлаш, тушунтириш ва талқин қилиш турлари, типлари ва даражалари.

Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсия этилади.

3. **V. Фан ўқитилишининг натижалари (шаклланадиган компетенциялар)**

Фанни ўзлаштириш натижасида талаба:

- Илмий тадқиқот олиб боришнинг методологик асослари, зарурий шартлари, илмий изланишга хос асосий тушунчалар, илмий тадқиқотнинг мантиқий тузилмаси, мавзуни танлаш босқичлари, тадқиқот режасини тузиш, илмий билиш умумий хусусий методлар каби масалалар ҳақида ***тасаввур ва билимга эга бўлиши***;
- Илмий-методик адабиётлардан фойдланиш, фаннинг ўзига хос хусусиятлари, илмий тадқиқотнинг амалга ошириш механизмлари ҳақида тасаввурга эга бўлиши, тадқиқот структурасини билиши, илмий тдақиқотнинг методологик тамойиллари, илмий лойиҳаларни тузиш, илмий изланишларнинг йўналишлари ҳақида ***кўникмаларга эга бўлиши***;
- Билимнинг конструктив характери, илмий фаолият маҳсулининг

Фан/модуль коди	Ўқув йили	Семестр	ECTS - Кредитлар
5AITM114	2020-2021	1	4
Фан/модуль тури	**Таълим тили**		**Ҳафтадаги дарс соатлари**
Мажбурий	Ўзбек		4

	Фаннинг номи	Аудитория машғулотлари (соат)	Мустақил таълим (соат)	Жами юклама (соат)
1.	**Илмий тадқиқот методологияси**	60	60	120

2. **I. Фаннинг мазмуни**

Фанни ўқитишдан мақсад – магистрант талабаларга илмий тадқиқотларнинг асосий тушунчалари, таърифлари, усуллари ва босқичлари ҳақида назарий билимларни бериш, уларни илмий тадқиқотларни олиб бориш методологияси, экспериментларни бажариш усуллари, олинган натижаларини ишлаб чиқиш ва таҳлил этиш методлари, уларни расмийлаштириш ва амалиётга татбиқ этиш усуллари билан таништиришдан иборатдир.

Фаннинг вазифаси – магистрант талабаларга илмий тадқиқот ишларини бажариш, магистрлик диссертацияси мавзуси бўйича илмий изланишларни олиб бориш методларини, тажриба натижаларини таҳлил қилишни, хулосалар чиқаришни, амалиётга тадбиқ этишни, ўрганилаётган объектнинг моделини тузишга ўргатишдир.

II. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

II.I. Фан таркибига қуйидаги мавзулар киради:

1-мавзу. Фан ижтимоий-маданий ҳодиса

Фан тушунчасининг кенг ва тор маънолари. Фаннинг образи. Фан тараққиѐтининг асосий босқичлари. Фан тараққиётига ижтимоий воқеликнинг таъсири. Фан дунёқараш шакли. Фан ижтимоий-маданий ҳодиса сифатида билим, фаолият ва ижтимоий институт.

2-мавзу. Фан билишнинг махсус шакли

Фанлар таснифига оид қарашлар тарихи. Руҳ ва табиат ҳақидаги фанлар. Номотетик ва идеографик методлар Динамик ва статик қонуниятлар Фан илмийлик мезонларининг тарихийлиги. Илмийлик мезонларининг таснифи. Билиш меъёрлари ва идеаллари, дунёнинг илмий манзараси. Илмий билимга нисбатан аналитик ва синтетик ёндошув.

3-мавзу. Ижод ва илмий тадқиқот билиш фаолияти маҳсули

Илмий ижоднинг эвристик характери. Фан тарихида ижод муаммоси Шарқ ва Ғарб мутафаккирларининг ижодга оид қарашлари. Илоҳий ижодкорликнинг ўзига хос хусусиятлари. Билиш фаолиятида ижод ва меҳнат уйғунлиги. Ижоднинг амал қилиш хусусиятлари. Илмий ижоднинг ўзига хос хусусиятлари Индивидуал ижодий фаолият.

4-мавзу. Илмий тадқиқот фаолиятининг намоён бўлиши

Илмий тадқиқотнинг бошқа ижод шакллари билан алоқадорлиги. Илмий тадқиқотнинг хоссалари. Техникавий тадқиқот. Техник ижод жараёнининг ихтирочилик, лойиҳалаштиришда намоён бўлиши Техникавий ижоднинг рационал ва утилитар хусусияти.

5-мавзу. Илмий тадқиқотда инновация ва новацияларнинг ўрни

Инновация тушунчаси ва унинг таҳлили. Илмий-ижодий фаолиятидаги инновациялар."Кашфиёт", "ихтиро" тушунчаларининг инновацион характери. Ихтиро-кашфиёт ва инновация ўртасидаги ўзига хос "оралиқ" ҳолат. Ихтиро муайян кашфиёт доирасида содир бўлувчи инновацион даража.

6-мавзу. Оқилоналик ва илмий тадқиқот методологияси уйғунлиги

Билиш фаолиятида рационаллик ва иррационаллик. Ҳозирги ҳаётнинг оқилоналашуви. Йўл танлашнинг оқилоналиги. Хабитус

7-мавзу. Асосий методологик ёндошувлар ва тамойиллар

Метод, методология ва методика тушунчалари. Умумилмий тадқиқот методлари. Хусусий илмий методлар. Умумий мантиқий методлар. Фан методлари. Фанлараро тадқиқот методлари. Эмпирик тадқиқот методлари. Назарий билиш методлари. Ижтимоий гуманитар фанлар методларининг ўзига хос хусусиятлари.

8-мавзу. Илмий тадқиқотнинг типлари

Илмий тадқиқот типларининг таснифи. Фундаментал тадқиқотлар. Фундаментал тадқиқотларда воқелик ҳодисалари ва қонунлари ҳақида янги билим олиш имконияти.

9-мавзу. Муаммо ва муаммоли вазият илмий тадқиқотнинг бошланғич асоси

Муаммо тушунчаси ва унинг таснифи. Муаммони тўғри қўйиш уни муваффақиятли ечишнинг муҳим шарти. Эмпирик муаммо. Концептуал муаммо. Процедурага доир муаммолар. Методологик муаммо. Баҳолаш билан боғлиқ муаммолар. Илмий муаммонинг назарий асослари.

10-мавзу. Ижод жараёнида илимй изланишларнинг аҳамияти

«Илмий изланиш» тушунчаси. Илмий изланишда илмий ва ноилмий билимларнинг ўзаро муносабати. Ҳақиқатни излашни характерловчи белгиларнинг турли туманлиги.

11-мавзу. Илмий тадқиқотларда далилларнинг роли

Далилнинг илмий таҳлили. Талқин қилиш далилнинг муҳим унсури.

Эмпирик далилнинг муҳим жиҳати. Далилнинг моддий-техник ёки методик томони. Илмий билимнинг ривожланишида фан далиллари умумлаштирилишининг аҳамияти.

12-мавзу. Илмий тадқиқот методларига ахборот ва ахборот технологияларнинг таъсири

Ахборот, маълумот ва билим уйғунлиги илмий тадқиқот жараёнида билимлар ҳажмининг ўсиши. Илмий билимнинг информативлиги. Ижтимоий ахборот. Ижтимоий ахборотни ўзлаштиришнинг аҳамияти. Илмий ахборот - ижтимоий ахборотнинг билиш фаолиятида фойдаланиладиган алоҳида тури. Информатика. Ахборотлашган жамияти концепцияси. Технология ва техникани ўзлаштиришнинг илмий тадқиқот фаолиятига ижобий таъсири.

13-мавзу. Илмий тадқиқотда тушуниш ва ташунтиришнинг аҳамияти

Тушуниш ва унинг билиш билан ўзаро муносабати. Ҳозирги адабиётларда тушуниш турлари, типлари ва даражалари. Герменевтик доира. Тушуниш, тавсифлаш, тушунтириш ва талқин қилиш.

14-мавзу. Илмий тадқиқотда интуициянинг роли

Интуитив билиш даражаси. Интуиция – ҳақиқатни мантиқий далиллар ёрдамисиз, бевосита англаб етиш қобилияти. Интуиция бевосита билим, сезги аъзолари орқали билиш шакли, Интуитив билимнинг илмий тадқиқот фаолиятидаги роли.

15-мавзу. Олимнинг ижтимоий масъулияти

Ҳозирги замон олимининг портрети. Ижтимоий масъулият тушунчаси ва унинг зарурияти. Олимнинг ижтимоий масъулияти инсониятнинг тур сифатида сақлаб қолишнинг бош омили. Олим ижтимоий масъулиятининг уч жиҳати. Профессионал ва ижтимоий масъулият уйғунлиги. Конформизм йўли. Олимнинг меҳнати ва консенсус.

III. Амалий машғулотлари бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Фан тарихига оид ёндашувлар.
2. Фанлар таснифига оид қарашлар тарихи.
3. Фан тарихида ижод муаммоси Шарқ ва Ғарб мутафаккирлари ижодига оид қарашлари.
4. Илмийижоднинг бошқа ижод шакллари билан боғлиқлиги.
5. Бадиий ижод билан боғлиқ илмий тадқиқот.
6. Педагогик тадқиқот.
7. Илмий ижодда инновациялар.
8. Новацияларнинг ўзига хос хусусиятлари.
9. Билиш фаолиятида рационаллик ва ирроционаллик.
10. Оқилоналикнинг ҳар хил моделлари.